

Időszerű kiállítás

Itt állunk a Mai Manó Ház könyvesboltjában Krajnik István kiállításán. Nem.

Itt állunk a Mai Manó Házban Krajnik István könyvtárszobájában. Nem.

Itt állunk Krajnik István könyvtár- és dolgozószobájában. Nem.

Itt állunk valahol félúton a valós és a virtuális könyvek univerzuma között. Majdnem.

Egyelőre annyit tudunk, hogy a virtuális könyvnek nincs szaga. Úgyvalahogy.

Márpedig a szag szükséges, de nem elengedhetetlen tulajdonsága a könyvnek. Olvasás közben nem szaglunk meg minden lapot, hogy tudod, drágám, annál a résznél, emlékszel, amikor olyan ánizsos almaszaga volt a könyvnek, ott már tudtam, hogy Dosztojevszkij után posztmodern irodalmat olvasni több mint csacsiság, de kevesebb mint rémálom.

Van valami villanyórával nem mérhető feszültség és áramlás a kézbe fogható könyv és a reprodukált mása között. A célba érő akarat, és a soha nem célba érő akarat egymásra mutogatása ez, amely fejleszti az olvasó türelmét, de csökkenti a nézelődő vásárlókedvét.

Én a magam szakmájában, a könyvíróban, úgy tudnám ezt formásan megmutatni, ha például írnék egy szép testes könyvet, egyetlen példányban kinyomtatnám, majd a könyvről készült másolatokat műlóbőrre kasírozva eljuttatnám a könyvesboltokba, és állna kacéran a Dan Brown könyvek között. Nem azért, mintha ott lenne a helye, de oda kerülne. És ennek az én egy könyvemnek az lenne a címe, hogy Krajnik István élete és művészetfilozófiája. Tódulnának a népek, mert tudni szeretnék, mi állhat e rejtélyes

cím mögött, de akárhány példányát vásárolnák össze a múltbőrre kasírozott könyveknek, információ-éhségük nem csillapulna. Pedig mindenki tudná, hogy létezik ez a könyv, mégis elérhetetlen.

Tudjuk, hogy ott áll Krajnik István házi könyvtárában Nemeskürty István, Tarján Tamás, és Spiró György egy-egy vagy két-két könyve, de elérhetetlenek. Hát, persze, hogy azok, hiszen hogyan is kerülhetnénk Krajnik István könyvtár- és dolgozószobájába, így cipőben, retiküllel, hacsak nem betörtünk a lakásába. Ez nem szép dolog, nem egy EU-normás viselkedés, mert látjuk, hogy micsoda szorgalommal és odafigyeléssel építette magának ezt az intim teret. Akkor tehát kukkolók vagyunk, és mint minden kukkolónak az a büntetésünk, hogy csak nézhetünk. Nézzük, és a saját könyvtárunkra gondolunk, ahol már felnőttek is gyerekjáték leemelni egy könyvet a polcról. Nekünk is van Goethe-könyvünk és Ingmar Bergmanunk, mert mi is gyűjtöttük a könyvet, amely a megbízható menzakereszt mellett utolsó menedékünk volt a... Mi elől is? Volt sok minden. A könyveid és a könyvtárad olyan terep volt/van, amelyben beszélgetőtársak édesítik a magányt. De azért könyvek az összes világ- és magyar irodalommal együtt a magyar lakberendezés részét is alkották, s az nyilvánvalóan olyannyira tipikus, hogy a nagyon-nagyon klasszikusok közös halmazán kívül egészen más lehetett egy lengyel vagy egy francia könyvespolc, a magyarhoz képest.

A Karib-tengerről a rendszerváltás után hazaérkező, zsebkezdőjén F. Gy. monogramot viselő, koros íróbarátom mexikói feleségével sétált az esti utcán, s az asszonyosság érdeklődő pillantásokat vetett ennek az ismeretlen kultúrájú népnek az ablakain befelé. És akkor megkérdezte a férjét. Te, Gyuri, itt mindenki a könyvtárban lakik? De tudjuk azt is, hogy az utóbbi húsz évben nem megy annyira a

világ a könyvek által, mint ahogyan előtte ment, vagy inkább máshogyan megy, benzin helyett biodízel. Ha szűken veszem, akkor az alanyi költészet és a bulvárlapok pletykái alatt váltottak lovat a tabuk, ha tágan veszem, akkor a könyv és a pornó tabui cseréltek helyet; a vágy nélküli szex nem kompatibilis az odaadó olvasással. De mi lesz akkor a könyvek sorsa? Azt tudjuk, hogy a pornókazettáké mi. Ellopkodják otthonról a gyerekek, miközben a könyveket már nem viszik a bizóba.

A könyvek sorsát itt láthatjuk ezen a kiállításon.

Amikor exponálunk egy képet, nem művészileg, csak amatőrökönként, akkor az éppen múltó jelen idő egy egészen kis tartományából rögzítjük a fényeket, a fényt visszavert felületek alakját, állapotát, színeit, etc. És évek múlva nosztalgiával gondolunk azokra az időkre, melyekből egyetlen pillanat képes átfogó érzelmi aktualitást adni a múltnak. De mit látunk itt magunk körül? Ugyanazt látjuk, mint Krajnik István esténként, reggelente, delente. Vagyis ha egy könyvtárat képként fogok fel, akkor nincs jelen, múlt, jövő, hanem a könyvek saját ideje van, a szellemidő, amely mint virsli képe a kutyában, földidézi a szellemi tartalmat.

A szellem az egy elég ijesztő valami, teljesen helyénvaló, hogy suhogó lepedőben, két lyukkal a szemén ábrázolják. Mert a könyvtest, amennyiben nem a „hogyan sózzuk föl a szomszéd kertjét” témát tartalmazza, olyan időstruktúrának ad teret és formát, amelynek létezése csak a saját idejével mérhető. És talán éppen ezért is leszünk izgatottak és feszültek a könyvesboltban elérhető, és a falon csak virtuálisan megjelenő tartalmak együttes látványától.

A könyvek tára olyan tér, amelyben a könyvtestek összessége nem cselekvésre hív, mint egy baditerem kondigépei, hanem az

ismételhetően és minimál cselekvéssel magunkba tölthető tartalom meditatív saját idejébe invitál. A fotókon reprodukált könyvtár azzal a tulajdonsággal is rendelkezik, mint a valóság, hogy nem rendelkezik önálló tartalommal. Nem mondhatjuk, hogy ez most ezt és ezt szimbolizálja, jelenti, mert az alkotószándék egy meglehetősen steril minimumon landolt. Hadd ne mondjam, olyan, mint maga a természet, de hogy ne legyek ilyen szűken panteista, olyan, mint maga a világ. Mert miért olyan? Mert a világnak nincsen értelme, mármint önálló. A világ értelmét az értelmező adja meg, rakja össze, szedi szét, egészen gyerekkora óta. Itt egy olyan alkotást látunk, amelyet félve bár, de bátran hasonlíthatunk egy tengeri hullámhoz, amely olyan, pusztán esztétikum-észlelési állapotban van, melynek, kocsmái kifejezéssel, befogadói tartalmát mi magunk határozhatjuk meg.

Teljesen tiszta mű nyilván nincs. Valamelyest ott lebeg fölötte az alkotó szelleme, de szerencsés napállás esetén nem árnyékolja be. Kérjük a szerzőt, soha ne álljon a fal elé, ami egy zárt térben könyörtelen, de a Heisenberg-féle határozatlansági elv fényében megbocsátható kérés!

Mindezekkel együtt, a könyvek saját idején innen és túl azért mégis használhatjuk a könyv kulturtörténetének alakulásában azt a szót, hogy időszakos. Hogy a Könyvtér egy időszakos kiállítás.

Podmaniczky Szilárd